

контактів платника податків з податковими органами та розширення спектру електронних послуг за рахунок використання новітніх інформаційних та комунікаційних технологій. Успішна реалізація цієї політики дозволяє максимально усунути втрату часу з боку платників податків та робить взаємодію з податковими органами максимально зручною.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л. Адміністрування податків і платежів : навчальн. посіб. Ірпінь : УДФСУ, 2018. 314 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2863/3/3087_IR.pdf (дата звернення: 20.04.2023).

2. Оніщенко Г. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Фінансовий простір. 2020. №3(39). С. 195-204.

Abstract. Digital transformations in taxation primarily stimulate the transparency of taxation procedures. The efforts of digital transformation lead to tangible results - the growth of tax revenues can be traced. A natural consequence of increasing the level of digital maturity is the transformation of tax authorities and businesses into an adaptive digital platform. This will minimize the administrative burden: for honest taxpayers, the fulfillment of tax obligations will be carried out within the framework of their business processes, and control and supervision activities will focus only on potential violators or those who are outside the perimeter of the platform.

Keywords: tax administration, electronic administration, taxes, tax system, taxpayer's electronic cabinet, State Tax Service.

УДК 368.54

СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Мельник О. І., канд. екон. наук, доцент
e-mail: melnikoi@mnau.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Визначено роль і місце страхування сільськогосподарських ризиків у системі управління ризиками підприємств аграрної сфери. Наведено основні групи та розкрито особливості сільськогосподарських ризиків у вітчизняній та міжнародній практиці.

Ключові слова: страхування; сільськогосподарські ризики; страхове покриття; аграрне страхування; страховий захист.

В умовах сьогодення саме аграрне страхування є одним із найефективніших способів управління ризиками сільськогосподарських підприємств. Адже, починаючи з оцінки ризику та пошуку правильних параметрів для його вимірювання, страхові компанії пропонують оптимізовані рішення для будь-якого сільськогосподарського ризику, яке може включати різноманітні параметри покриття на основі врожайності, кліматичних показників та ін. Відтак, аграрне страхування може слугувати багатьом бізнес-цілям,

включаючи стабілізацію доходів і підвищення платоспроможності підприємств аграрного сектора, тим самим сприяючи зміцненню продовольчої безпеки країни.

Проблеми з дефіцитом продукції, ліквідністю, несприятливими ринками можуть призвести до нестійкої ситуації у продовольчій безпеці держави. На сьогодні кожен учасник ланцюга поставок (від постачальників сировини та виробників сільськогосподарської техніки до зернотрейдерів, логістичних компаній і харчової промисловості та ін.) має багато ризиків у разі екстремальних ситуацій та непередбачуваних обставин. При цьому ефективне управління сільськогосподарськими ризиками починається з належної оцінки їхнього масштабу, що забезпечується завдяки сучасним інструментам страхування.

Серед основних груп сільськогосподарських ризиків у вітчизняній та міжнародній практиці виділяють такі: ризики сільськогосподарського виробництва; ринкові аграрні ризики; фінансові аграрні ризики; ризики ланцюга поставок сільськогосподарської продукції. Так, у процесі операційної діяльності у сільськогосподарських виробників можуть виникати ризики посухи, граду, повеней, заморозків, несезонної погоди, зростання шкідників і хвороб, які знищують урожай. Ситуація на сьогодні погіршується через помітні наслідки зміни клімату. Крім того, наявні випадки, коли у виробників відбувається втрата продукції через несправність сільськогосподарського обладнання та ін.

Також на економічну життєздатність сільського господарства можуть серйозно вплинути несприятливі зміни цін на товарних ринках. Коливання цін може становити 30% і більше за короткий проміжок часу, впливаючи таким чином на річну суму прибутку. Крім того, на фінансовий результат діяльності можуть негативно вплинути зміни у собівартості виробництва, зокрема непередбачене збільшення витрат на паливо-мастильні матеріали.

Постійний прогрес інтелектуального сільського господарства, особливо щодо точного землеробства, може вимагати дорогого технологічного оновлення, а відтак і страхування фінансових ризиків, пов'язаних з його придбанням. Слід також відзначити, що через втрату врожаю усі учасники ланцюга поставок відчують фінансові наслідки: постачальники сировини ризикують не отримати оплату через поганий урожай; зернотрейдери ризикують не виконати квоти; підприємства, що переробляють харчові продукти, втрачають у можливостях отримання продукції достатньої кількості та якості за правильною ціною. Забезпечення ефективного збалансованого розвитку аграрного страхування, крім усіх зазначених аспектів, сприятиме і зміцненню фінансової безпеки страхового ринку, що особливо є актуальним в умовах трансформаційних змін [1].

У європейських країнах зазвичай використовують параметричне страхове покриття для забезпечення грошового потоку підприємств швидкими виплатами на основі, наприклад, індексу врожайності або погоди. Параметр урожайності – це показник, що визначає ризик недоотримання врожаю. Урожайність може бути агрегована на регіональному рівні, на рівні фермерського господарства чи окремого поля. Покриття індексу врожайності автоматично виплачуються, якщо фактична врожайність падає нижче узгодженого відсотка від гарантованої

врожайності. Страхові компанії володіють сучасними механізмами для оцінки ризику недоотримання врожаю та оцінки фактичної врожайності. Вони включають використання цифрових інструментів, таких як моделювання врожайності, дистанційне зондування, аналітику даних і штучний інтелект [2].

В Україні ряд страхових компаній пропонують комплексне страхування сільськогосподарських культур. Так, у ПрАТ «СК «Універсальна» за даною програмою страхуванню підлягають озимі зернові, а саме: пшениця, ячмінь, жито, тритікале, озимий ріпак. Страховим випадком за договором є повна або часткова загибель, знищення або пошкодження сільськогосподарських культур, що призвело до неотримання або недоотримання врожаю у разі прямого впливу страхових ризиків (окремих або їх комбінацій). Перевагами страхування за такою програмою є: мультиризиковий договір страхування; спрощений варіант заяви на страхування з мінімальним набором необхідних документів для укладення договору; відсутність франшизи; обрання клієнтом рівня страхового покриття, ціни на майбутню продукцію, відсотку відшкодування витрат у зимовий період; справедлива ціна (ставки страхових тарифів розраховані з врахуванням статистичних даних щодо збитковості виробництва сільськогосподарських культур за останні 20 років в Україні); виплата страхового відшкодування відбувається без довідки від органів гідрометеорології у разі впливу стихійних метеорологічних явищ; страховий захист від моменту посіву до збору врожаю – весь повний цикл вирощування тощо [3].

Слід зазначити, що при страхуванні ризиків аграрні підприємства беруть на себе також і ряд зобов'язань перед страховиком, які, як правило, полягають у більш високих вимогах по догляду за посівами або готовою продукцією, а також передбачають необхідність моніторингу стану посівів для своєчасного повідомлення страховика про зміни, які можуть вплинути на об'єкт страхування. До них, зокрема, належать [4]: регулярне обстеження посівних площ або локацій зберігання сільськогосподарських культур для своєчасного внесення необхідних пестицидів чи добрив; здійснення у встановлені терміни меліорації посівів; виконання норм, стандартів і правил щодо вирощування та/або зберігання об'єктів страхування та ін.

Отже, у сучасних умовах господарювання, зважаючи на актуальність продовольчої безпеки держави, управління ризиками в аграрній сфері набуває особливого значення. На сьогодні комплексне страхування сільськогосподарських ризиків виступає надійним способом захисту агробізнесу від банкрутства, підвищення рівня його фінансової стійкості, забезпечуючи компенсацію збитків при настанні страхових випадків.

Список використаних джерел:

1. Полторак А. С., Мельник О. І., Баришевська І. В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Modern Economics*. 2021. № 28. С 110-117.
2. How global experience produces innovative agricultural risk management (2023). URL: <https://www.munichre.com/en/risks/agricultural-risks.html> (дата звернення 25.04.2023).

3. Офіційний сайт страхової компанії «Універсальна». URL: <https://universalna.com/agro-insurance/comprehensive-crop-insurance/> (дата звернення 25.04.2023).

4. Офіційний сайт страхового брокера ТОВ «Консорис». URL: <https://consoris.com.ua/rast/> (дата звернення 25.04.2023).

Abstract. The role and place of agricultural risk insurance in the risk management system of enterprises in the agrarian sphere is defined. The main groups are given and the peculiarities of agricultural risks in domestic and international practice are disclosed.

Keywords: insurance; agricultural risks; insurance coverage; agricultural insurance; insurance protection.

УДК: 635.13:5814

НАРОДНОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ТА МОРФО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОРКВИ

Нахтман Є. В., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

e-mail: evgenijnahtman@gmail.com

Вінницький національний аграрний університет

Анотація. Проаналізувавши літературні першоджерела встановлено, що морква столова є важливою продовольчою рослиною, яка походить із Середземномор'я, її споживають у свіжому, відвареному, замороженому та сушеному вигляді. Коренеплоди моркви столової містять до 18% сухих речовин, 6-9% цукрів, до 1,2% білків, 1,2% мінеральних солей, органічні кислоти, ефірні олії та усі необхідні організму вітаміни: В₁, В₂, РР, С. Морква особливо багата на каротин (провітамін А). Споживання моркви дуже корисне для зору, імунітету, шкіри та репродуктивної системи. Всього 50 г моркви повністю задовольняють денну потребу організму у вітаміні А та β-каротині.

Морква дворічна рослина, належить до родини селерових. Коренеплід – потовщення головного кореня і стебла, його маса становить 70-100 г. Коренеплоди моркви краще ростуть за довгого світлового дня, формування і наростання коренеплодів краще відбувається за температури 18-20 °С. Морква є вимогливою до вологості повітря, температури та світла. За недостатньої вологості повітря утворюються коренеплоди з щільною структурою. Рослина добре росте і розвивається майже на всіх типах ґрунтів, за винятком перезвожених та сухих піщаних.

Ключові слова: суха речовина, каротин, коренеплід, рослина, температура, волога, світло.

Селерові представляють собою велику ботанічну родину, яка нараховує близько 250 родів і до 3000 видів. Серед коренеплідних рослин родини Селерових морква (*Daucus carota* L.) найбільш цінний ботанічний вид [5]. Морква столова є важливою продовольчою рослиною, яка походить із Середземномор'я, її споживають у свіжому, відвареному, замороженому та